

tracta del que es parla a l'Àfrica, a l'Índia, Macau, Malaia (pàgs. 313-316), i, especialment, del del Brasil (pàgs. 316-323).

Un utilíssim apèndix dóna, esquemàticament, els comportaments bàsics de les tres llengües en la pronunciació de vocals i consonants (fonètica descriptiva), i en l'evolució històrica d'aquests sons (fonètica històrica). A part d'això, hi ha índexs de conceptes, de noms propis i dels mots estudiats (de les tres llengües romàniques peninsulars i del basc).

Aquesta obra, que no vol ésser més que un treball de síntesi, aconsegueix de donar a l'estudiós estranger una visió de conjunt molt justa del món lingüístic de la Península Ibèrica.

A.-M. BADIA i MARGARIT

Comportamientos tonales vocálicos en español y en portugués, por A. DE LACERDA y MARÍA JOSEFA CANELLADA. Madrid, Instituto Antonio de Nebrija (CSIC), 1945. 280 pàgs. («Revista de Filología Española», Anejo XXXII.)¹

L'obra dels Profs. A. de Lacerda i M. J. Canellada fou elaborada al Laboratori de Fonètica Experimental que posseeix la Facultat de Lletres de la Universitat de Coïmbra, i que funciona sota la direcció del primer dels dos autors. Sense que hom pugui dir-ho d'una manera absoluta, la fonètica experimental no ha aportat a la lingüística tot allò que n'esperava el seu propi creador, l'abbé Rousselot, destacat investigador, per altra part, de dialectologia. La fonètica experimental ha tingut tendència, més aviat, a preocupar-se especialment de l'aspecte físic de la fonació, i a constituir una branca gairebé independent de l'activitat científica.²

Entre les diferents tendències de la fonètica experimental moderna, cal situar en un lloc destacat la que representa el Prof. Lacerda, de la Universitat de Coïmbra. La seva escola podríem dir que es caracteritza per una doble metodologia, que es refereix tant al procediment de registrar el so com a la interpretació dels registres obtinguts. El primer mètode es basa en l'anomenat *Cromògraf Lacerda*, que representa una veritable superació dels quimògrafs que hom ha utilitzat durant llargues anyades d'investigació, tota vegada que evita el frec o contacte material de l'agulla amb el tambor, amb la qual cosa el registre, més lliure, descriu unes corbes més acusades.³ El segon mètode es refereix a la interpretació dels registres fonètics obtinguts o *cromogrames*; en aquest punt hem de fer notar que la posició del Prof. Lacerda pot relacionar-se amb la nova *fonologia*, que es fixa en els matisos intencionals dels fonemes, la realitat fonètica dels quals diferirà segons les circumstàncies, com veïem en el següent punt de l'obra que comentem: «Las palabras se estudiaban como si

1. De fet, aquest treball és un extret de *RFE*, on s'havia anat publicant, per parts, en els volums XXVI a XXVIII, corresponents als anys 1942 a 1944.

2. L'orientació de molts dels cultivadors de la fonètica experimental vers l'aspecte patològic del llenguatge i anomalies de pronunciació, confirma, per un altre costat, la relativa minva de resultats lingüístics procedents de la fonètica experimental.

3. La bibliografia sobre el cromògraf pot veure's en A. DE LACERDA - FR. MILLET ROGERS, *Sons dependientes da fricativa palatal áfona, em português* (Coïmbra 1930), 8, i A. DE LACERDA - A. BADÍA, *Estudios de fonética y fonología catalanas* (Madrid 1948), 16.

presentasen una fisonomia que nunca mudase de expresi3n. Como continuamente surgen estructuras distintas, s3lo ser3 posible sacar de ellas conclusiones, estudiando las palabras seg3n el tipo de expresi3n que presentan. En caso contrario, no es posible estudiar el habla, vi3ndose el foneticista obligado a contentarse con observaciones demasiado limitadas. El comportamiento del fonema o fonemas de una palabra depende de su significado expresivo, ya que 3ste act3a como un factor de modificaci3n sobre la estructura f3nica» (p3gina 6).

L'estructura d'aquest llibre compr3n una introducci3, on s'exposen les finalitats, m3tode, subjectes, etc., i, despr3s, dues grans parts, dedicades, respectivament, a all3 que els autors anomenen *apreciaci3 subjectiva* i *apreciaci3 objectiva*, segons s'examinin els sons partint de les dades naturals, com l'audici3, etc., o de les dades experimentals, com els cromogrames. Essent un treball de comportaments voc3lics en dues lleng3es, sempre es troben de costat els ex3mens corresponents a cadascuna d'elles, i, dem3s, llargs *quadres de confrontaci3* (p3gs. 55-125).

Unes relacions de resultats i unes conclusions completen el treball, en el qual hom ha publicat cromogrames i l3nies tonals dels sons estudiats.

En intentar una breu revisi3 d'aquesta obra, i de l'escola del Prof. Lacerda, all3 que primer s'acut al lector 3s que 3s molt limitat aquest camp de treball (limitaci3 de subjectes; de material fon3tic, redu3t a paraules a3llades; de modalitats, 3nicament informativa i interrogativa, etc.) i que, per tant, les conclusions a qu3 hom arriba potser s'haurien de modificar si s'hagu3s ampliat qualsevol punt dels que hem esmentat. D'altra banda, la forma excessivament herm3tica de l'exposici3, fa que molt pocs lectors, fins i tot entre els ling3istes, puguin assaborir amb profit treballs com el que comentem. Aix3 3s de dordre, especialment perqu3 amb obres com aquesta, i com a contrapartida de tant3s limitacions, s'aprofundeix molt en l'estudi dels sons, i es posen bases que un dia permetran d'assolir grans obres de s3ntesi fon3tica, que 3s la fita vers la qual s'orienta aquesta escola, i a la qual desitgem que arribi, sense que l'ofegui el detall que ara aclapara el lector.

A.-M. BADIA i MARGARIT

RAFAEL LAPESA: *Asturiano y provenzal en el Fuero de Avil3s*. Universidad de Salamanca, 1948. 112 p3gs.+1 mapa. («Acta Salmanticensia», Filosof3a y Letras, II, 4.)

Amb el mestratge acostumat en tots els seus escrits, l'autor esvaeix totes les ombres que envoltaven encara el v3nerable Fur que per molt de temps pass3 per 3sser el m3s antic dels textos rom3nics peninsulars. Els dubtes ja no es referien ara a l'autenticitat del document, fermament establert per molts erudits, sin3 al fet que el text ens ofereix una barreja estranya de fets ling33stics, l'explicaci3 dels quals no havia estat adequadament trobada. Aix3 no imp3dia, per3, que el Fur d'Avil3s fos ben sovint citat per tots els dialect3legs del leon3s antic. El llibre que ac3 comentem deixa aclarit per sempre m3s que el redactor o traductor del Fur era un occit3 que volia escriure en dialecte asturi3, i pertanyia a una de les nombroses col3nies de *francs* establertes a moltes ciutats del nord d'Espanya. Mes aix3 com els furs d'Estella i de Jaca foren redactats